

โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายชุมชนเพื่อยกระดับสิทธิชุมชนและมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย

โครงการประเภท (โปรรอบเพียงประเภท) เชิงพื้นที่ เชิงประเด็น เชิงวิจัย

.....

หลักการและเหตุผล

เครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.) ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2549 เป็นการรวมตัวของเครือข่ายองค์กรชุมชน 19 เครือข่าย * จำนวน 590 ชุมชน ซึ่งเป็นเครือข่ายที่มีประเด็นปัญหาาร่วมกัน ครอบคลุม 3 ประเด็นหลัก คือ 1. ปัญหาที่ดิน ทั้งการถูกไล่ที่ และที่ดินชุมชนทับซ้อนกับการประกาศของหน่วยงานราชการ 2. ปัญหาความขัดแย้งการใช้ทรัพยากร เช่น การสัมปทานเหมืองแร่โปแตช การสัมปทานเหมืองทองคำ 3. ปัญหาคนขายขอบ คนไร้สัญชาติ ที่ถูกเอาเปรียบ เช่น ชาวเล คนไทยพลัดถิ่น

ที่ผ่านมาภาคประชาชน ไม่ได้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางพัฒนาวิถีชีวิตของตนเอง ปัญหาของภาคประชาชนหลายเรื่องเกิดจากแนวนโยบายของรัฐ การจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่เป็นธรรม และภาคประชาชนไม่ได้มีโอกาส ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของตนเอง รวมทั้งการเมืองภาคประชาชนยังไม่เข้มแข็งมากพอ การตรวจสอบถ่วงดุลมีน้อยมาก จึงทำให้เกิดปัญหาคุณธรรม จริยธรรม และเกิดการทุจริต คอร์รัปชันทางการเมือง จนเป็นเหตุให้เกิดความวุ่นวายทางการเมือง

เครือข่ายคปสม. จึงเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ เพื่อผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยการปฏิรูปสังคมและการเมือง เกิดการแก้ไขปัญหาของประชาชน ที่องค์กรประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ผลการดำเนินงานของ เครือข่ายคปสม. รัฐบาลที่ผ่านมา คือ การแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ประสภภัยสีนามิอันดามัน 13 ชุมชน การผลักดันมติคณะรัฐมนตรีเรื่องออกบัตรประชาชนให้ชาวเลที่ตกค้าง การแก้ไขปัญหาที่ดินและการพัฒนาที่อยู่อาศัยคนจนเมืองกว่า 200 แปลงในจังหวัดอุบล การผลักดันและเสนอให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครยกเลิกโครงการไล่กรอกทรายที่บางขุนเทียนเพราะกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อม การร่วมเวทีระดมความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน การร่วมเวทีเตรียมการร่างพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง รวมถึงการรณรงค์ให้มีการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในทุกพื้นที่ ฯลฯ

รัฐบาลปัจจุบัน มีการผลักดันให้กรมการพัฒนารเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชน และการสื่อสารมวลชน ซึ่ง นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ เป็นประธาน แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติสัญชาติ ว่าด้วยการคืนสัญชาติไทยให้คนไทยพลัดถิ่น ซึ่งกำลังเข้าพิจารณาในสภา ลำดับที่ 108

การผลักดันให้รัฐบาลแก้ปัญหาคาความเดือนร้อนของชาวบ้าน และ นายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ปัญหาของเครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.) เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2552 โดย นายสาทิตย์ วงษ์หนองเตย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานและผู้แทนเครือข่ายร่วมเป็นกรรมการจำนวน 10 คน ประเด็นที่เสนอ ต่อรัฐบาล สาระ มีดังนี้

- การแก้ไขปัญหาที่ดิน 1.) นำร่องโฉนดชุมชน ในเครือข่าย 36 ชุมชน 2.) ให้รัฐบาลกันป่าออกจากชุมชนดั้งเดิมในพื้นที่ต่างกว่า 20,000 ไร่ 3.) ตั้งอนุกรรมการตรวจสอบการออกเอกสารที่ดินที่มีขอบ 5 ชุมชน 4.) เพิกถอนการออกเอกสารที่ดินมีขอบของชุมชนทับยง จังหวัดพังงา จำนวน 170 ไร่ ตามมติของอนุกรรมการแก้ปัญหาที่ดิน (ตั้งโดย กบร.ชาติ) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- การแก้ปัญหาคาความขัดแย้งด้านทรัพยากร 1.) เสนอให้รัฐบาลศึกษาทบทวนยุทธศาสตร์การสัมปทานเหมืองแร่ทั่วประเทศ 2.) ยกเลิกร่างพรบ.แร่ฉบับใหม่ ซึ่งผ่าน ครม. และ อยู่ระหว่างกฤษฎีกา พิจารณา เพราะ มีเนื้อหาสาระที่

ละเมิดสิทธิชุมชน ขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญ และนำมาซึ่งความขัดแย้งในสังคม 3). เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากมลพิษจากการให้สัมปทานเหมืองแร่ทองคำ จังหวัดพิจิตร 4). ยุติการขยายสัมปทานเหมืองแร่ทุกประเภท และยุติการขยายโรงงานของเหมืองแร่ทองคำ จนกว่าจะมีการแก้ปัญหาผลกระทบแล้วเสร็จ

- การแก้ปัญหาคนชายขอบที่ถูกกดขี่ 1). กรณีคนไทยพลัดถิ่น ให้เร่งรัด พรบ. คีนสัญชาติไทยในสภาให้ขึ้นมาในลำดับเร่งด่วน ตั้งอนุกรรมการแก้ปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการเข้าถึงสิทธิต่างๆ 2).กรณีชาวเล ศึกษาและประกาศเป็นพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษชาวเล 3).กรณีคนไร้สัญชาติอื่นๆ เร่งรัดการขึ้นทะเบียนสถานะ และการแปลงสัญชาติ กรณีผู้ที่อาศัยในไทยมานาน 4).หาแนวทางยุติการเอาเปรียบบริด ไถ คนไร้สัญชาติ

การผลักดันของเครือข่าย ฯ มีผลให้ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีและทีมที่ปรึกษาลงพื้นที่เพื่อรับทราบข้อเท็จจริง และมอบนโยบายการแก้ปัญหาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ รวมทั้งการแต่งตั้งอนุกรรมการแก้ปัญหาของเครือข่ายในจังหวัดพังงา อนุกรรมการแก้ปัญหาของเครือข่ายในจังหวัดภูเก็ต อนุกรรมการแก้ปัญหาของเครือข่ายในจังหวัดอุบล รวมทั้งอนุกรรมการแก้ปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากการสัมปทานเหมืองแร่ ฯ

อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นไปตามระบบราชการซึ่งล่าช้า มีข้อจำกัด และติดกรอบเกี่ยวกับระเบียบ และ ข้อกฎหมาย ทั้งๆที่หลายประเด็น เป็นการละเมิดต่อสิทธิชุมชน และขัดหลักรัฐธรรมนูญ ปี 2550 ซึ่งเครือข่าย ฯ ต้องมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชุม ติดตาม ผลักดัน ประเมิน และเผยแพร่เรื่องราวสู่สาธารณะ ร่วมกันเป็นระยะ ทั้งนี้เพื่อให้การแก้ปัญหาในระดับนโยบาย มีผลเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง จึงเกิดโครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายชุมชนเพื่อยกระดับสิทธิชุมชนและมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เกิดการพัฒนาศักยภาพแกนนำเครือข่ายชุมชน ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในการปกป้องสิทธิชุมชนและสิทธิตามรัฐธรรมนูญ มากขึ้น
2. เกิดการกระบวนการแก้ปัญหาที่ดิน ทรัพยากร และคนชายขอบ โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนทั้งระดับพื้นที่และระดับนโยบาย
3. เกิดรูปธรรมการแก้ปัญหา โดยการยกระดับสิทธิชุมชน และสามารถขยายผลไปสู่ พื้นที่อื่น ๆ ได้กว้างขวางขึ้น

เป้าหมาย

1. การพัฒนาศักยภาพแกนนำเครือข่าย ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิทธิ และเข้าร่วมการแก้ปัญหาระดับนโยบาย ต่อเนื่อง อย่างน้อย 200 คน
2. การกระบวนการแก้ปัญหาที่ดิน โดยการร่วมกันจัดทำแผนที่ 1 : 4000 ระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นและชาวบ้าน เพื่อเสนอนำร่อง โฉนดชุมชน หรือ สิทธิร่วมของชุมชน อย่างน้อย 46 ชุมชน และทำแผนที่ทับซ้อนระหว่างชุมชน กับ การประกาศเขตป่า ในพื้นที่ต่างๆ
3. เครือข่าย ฯ ใช้ความรู้ เกี่ยวกับ สิทธิชุมชน และ รัฐธรรมนูญ เป็นเครื่องมือในการผลักดันให้ เกิดการศึกษา ยุทธศาสตร์การให้สัมปทานเหมืองแร่ และทบทวนประกาศของกระทรวงอุตสาหกรรม และ พรบ. แร่ ที่ ละเมิดสิทธิชุมชน

4. การแก้ปัญหาของคนไทยพลัดถิ่น คนไร้สัญชาติ โดยการ ผลักดัน ร่าง แก้ไข พรบ. สัญชาติ จากลำดับ 108 ให้ขึ้นมาในลำดับ ต้นไม่เกิน 30
5. แก้ปัญหาคนไร้สัญชาติอื่นๆ ในเครือข่าย อาทิเช่น กลุ่มลาวอพยพ จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มมุสลิมมะริด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดย การขึ้นทะเบียนสถานะบุคคล และให้สัญชาติไทยตาม พรบ. สัญชาติ

ความสอดคล้องกับกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนของงบประมาณ

กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของประชาชน ชุมชน หรือองค์กรภาคประชาสังคม โดยเฉพาะ บทบาทของประชาชน ชุมชน หรือองค์กรภาคประชาสังคม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีการดำเนินงาน

1. การประชุมร่วมระหว่างเครือข่ายต่างๆ เพื่อติดตามสถานการณ์พื้นที่ และกำหนดแนวทางการดำเนินงาน
2. การอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำ ด้วยหลักสูตร โรงเรียนชาวบ้าน เพื่อยกระดับความเข้าใจของแกนนำเครือข่าย
3. การสัมมนา โยบายการแก้ปัญหาที่ดิน และทรัพยากรร่วมระหว่างนักวิชาการ เครือข่ายชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็น
4. การสัมมนา โยบายเกี่ยวกับประเด็นคนไร้สัญชาติ คนชายขอบ กลุ่มชาติพันธุ์ร่วมระหว่างเครือข่ายชุมชน นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. การศึกษาแลกเปลี่ยนดูงาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และหนุนช่วยระหว่างเครือข่ายในระยะยาว
6. การจัดเวทีร่วมระหว่างสมาชิกเครือข่ายกับผู้แทนรัฐบาล เพื่อสรุปผลการแก้ปัญหาร่วมกัน
7. การจัดเวทีรณรงค์ หรือ มหกรรมสิทธิชุมชนพัฒนา เพื่อยกระดับเป็นนโยบายสาธารณะ
8. การถอดบทเรียนองค์ความรู้ เพื่อเผยแพร่สู่สังคม

ระยะเวลาการดำเนินงานและแผนปฏิบัติการ 7 เดือน (1 ตุลาคม 2553 ถึง 30 เมษายน 2554)

กิจกรรม และ ขั้นตอน	ตล.	พย.	ธค.	มค.	กพ.	มีค.	เมย.
1.การประชุมร่วมระหว่างเครือข่ายต่างๆ เพื่อติดตามสถานการณ์พื้นที่ ผู้แทนเครือข่ายละ 3 คน / 19 เครือข่าย / ที่ปรึกษา / นักวิชาการ / หน่วยงาน 50 คน (1 วัน 1 คืน) จัดที่กรุงเทพฯ	*****						
2.การอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำ ด้วยหลักสูตร โรงเรียนชาวบ้าน เพื่อยกระดับความเข้าใจของแกนนำเครือข่าย ครั้งที่ 1 จำนวน 50 คน (2 คืน 3 วัน) จัดที่ กรุงเทพฯ		*****	*****				

3.การจัดเวทีร่วมระหว่างสมาชิกเครือข่ายกับผู้แทน รัฐบาล เพื่อสรุปผลการแก้ปัญหาาร่วมกัน จำนวน 100 คน (1 วัน 1 คืน) จัดที่กรุงเทพฯ	*****	*****					
4.การศึกษาแลกเปลี่ยนดูงาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และหนุนช่วยระหว่างเครือข่ายในระยะยาว 50 คน (3 คืน 4 วัน) จัดที่ภาคใต้				*****			
5.การรวบรวมข้อมูลและจัดทำเอกสารเพื่อผลักดัน นโยบาย	***	***	***	***	***	***	***
6.การบริหารจัดการและการประสานงาน	***	***	***	***	***	***	***

สถานที่ดำเนินงาน

ภาคใต้ ภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนอง ประจวบ ชุมพร จังหวัดชายแดนใต้ / ภาคอีสาน อุบล อุดร
หนองบัวลำภู / ภาคเหนือ พิจิตร เพชรบูรณ์ พิษณุโลก เชียงใหม่ ลำปาง / ภาคกลาง กรุงเทพฯ ปทุมธานี
สุพรรณบุรี

งบประมาณ รวม 1,700,000 (หนึ่งล้านเจ็ดแสนบาทถ้วน)

การประเมินผล จัดกระบวนการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม โดยให้เครือข่ายร่วมกันประเมินทั้งระหว่าง
ดำเนินงาน และหลังจากการดำเนินงานแล้วเสร็จตามโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดกระบวนการและกลไกในการแก้ปัญหาเรื่องที่ดินและทรัพยากร โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. เกิดกระบวนการและกลไกในการแก้ปัญหาคอนชายขอบ คนไร้สัญชาติ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. เกิดการพัฒนายกระดับสิทธิชุมชนในสังคม โดยผ่านกระบวนการแก้ปัญหของพื้นที่ต่างๆ
4. เกิดรูปธรรมของการเมืองภาคพลเมือง ที่ชุมชนเป็นแกนหลักในการผลักดัน
5. เกิดการความเข้มแข็งของเครือข่ายองค์กรชุมชนและมีการพัฒนาไปสู่เรื่องอื่นๆ ต่อเนื่อง
6. เกิดการแก้ปัญหาคอนชายขอบ และผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ อย่างจริงจัง
7. เกิดกระบวนการในการแก้ปัญหาโดยสันติ ลดความขัดแย้งในสังคม

ผู้รับผิดชอบโครงการ นายไมตรี จงไกรจักร์

ผู้ประสานงานเครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.)

โทรศัพท์ 076-593-570, 076-593-617 โทรสาร 076-593-617